

Farvel til Slippen

Det er nu snart slut med Slippen. Den lille smalle stump – omgivet af Slipvej, Celebesvej og Borneovej – har ligget og trykket sig i bunden af bassin 3 i den gamle Sydhavn siden 1908. Men tiden er efterhånden løbet fra dette havnebassin. Selv var Slippen et produkt af en havneudvidelse, og snart må den lade livet for at give plads til mere vigtige formål, nemlig udvidelsesmuligheder for de omkringliggende virksomheder. Desuden var en renovering af det næsten 100 år gamle bassin yderst påkrævet, da kajkonstruktionen visse steder er hårdt angrebet af pæleorm.

Men stump er måske så meget sagt. Der bliver dog alligevel tæt ved 17.000 kvadratmeter nyt landareal, når entreprenørmaskinerne har

fyldt bassinet op med sand. Det er jo også en slags areal. Da man for omkring hundrede år siden anlagde Slippen og fundamentet til det, der frem mod tyverne skulle udvikle sig til Sydhavnen, tegnede den sig faktisk for en ikke uvæsentlig andel af havnens samlede kajlængde. Mere end 10 %, faktisk.

Ordet slip

Men hvad betyder Slip egentlig, og hvordan gik det til, at vi fik sådan en på Århus havn? Tjæe, hvis man slår efter i Nudansk ordbog, er der flere definitioner af ordet slip, der ved første øjekast virker interessante. Der er slip i betydningen ophold, pause, og der er slip i

Slippen på en travl hverdag i 1936. Skibene måtte ligge side om side, for at de kunne være der. Antallet af skibe, der anløb havnen, var steget kraftigt op igennem 1930-erne. I 1936 anløb 6.000 skibe Århus havn, og heraf var næsten halvdelen udenlandske.



betydningen smalt stræde, gyde, mellemrum i en husrække osv... Nu var der jo godt nok ikke så meget kul på i tidligere tider, som der er i dag. Heller ikke på havnen, skønt det var hektisk nok endda. Men et eller andet skærer i ørerne ved den første betydning af ordet. Så er der straks mere ræson i betydningen smal, stræde osv ... Hvis blot vi ser bort fra det med husrækken, der hører en moderne definition af ordet til, så virker det som en mere plausibel oprindelse af Slippens navn – ”det lille smalle sted i havnen”. For det er jo faktisk det, dét er. Det var det også før, Slippen blev anlagt.

Mange etablerede sig på havnen

Historien om Slippen går helt tilbage til før forrige århundredeskift. På godt halvtreds år fra 1840'erne til 1890'erne var Århus havn vokset fra en lille å-havn til en stor og trivelig kysthavn i stadig vækst. Havnen fattedes bestandigt kajanlæg og oplagspladser. Knap var man ved udgangen af 1800-årene blevet færdige med Nordhavnen, førend behovet meldte sig for en ny udvidelse. I 1899 blev en skitseplan for en ny sydhavn principgodkendt af byrådet, men indtil videre lagt til side. Der var endnu ikke økonomi til det betydelige anlægsarbejde, der indebar store landindvindinger, hvor jorden dels skulle komme fra afgravning og nivelleringer i området, dels fra området ved Magdalene Mølle, som byen havde erhvervet ved indlemmelsen af Marselisborg gods' jorder. Planen fik dog ikke lov til at ligge længere end til 1904, for da tvang byudviklingen havneudvalget til at tage stilling for eller imod en sydhavn. Det var ikke givet, at man skulle udvide i denne retning. Faktisk var der en hel del, der talte for, at man skulle droppe den dyre plan og smide ressourcerne efter mindre ligeså tiltrængte udvi-

delse af Nordhavnen. Men Havneudvalget ville Sydhavnen, og sådan blev det.

I planen fra 1904 skulle de nye arealer benyttes til kornpier, trælast, kullosning, oplagsplads for diverse forskellige bulkvarer – alle den slags varer, der i det hele taget var vanskelige at flytte rundt med, når først de var losset. Og på det område, hvor Aarhus United i dag har sit havneanlæg, var der udlagt en kæmpe skibsbyggerplads. Byggeriet skulle komme til at strække sig helt til udgangen af 1920'erne. Det var et større anlægsarbejde, der i alt betød mere end en firedobling af havnens landarealer.

Slippen var allerede færdig i 1908, lige inden Landsudstillingen 1909 lagde beslag på byens kræfter. På trods af den økonomiske afmatning, der fulgte i kølvandet på Landsudstillingen, fik man dog først færdiggjort hele den inderste del af Sydhavnen til området ud for å-mundingen i 1914. Landsudstillingen – eller verdensudstillingen som mange århusianere den dag i dag ynder at fortale sig – havde bragt et pust af det store udland til Århus. Nye tanker, nye idealer, nye mænd. Og en af disse mænd var arkitekt Axel Høgh Hansen. Han havde arbejdet som konduktør under Landsudstillingen, og bagefter bosatte han sig permanent i Århus. I de næste 40 år kom han i den grad til at præge byen med sine mange projekter.

Høgh Hansen byggede karréen på hjørnet af Ingerslevs Boulevard og Harald Jensens Plads, Århus Kunstbygning i J.M. Mørks-gade, Århus Stadion, Banegårdspladsen og flere af de tilstødende bygninger... og så Århus Havns nye administrationsbygning på Slipvej, som stod færdig i 1919.



Havneadministrationsbygningen for enden af Slippen. Bygningen var færdig i 1919. Byggeriet var sådan som arkitekten, Axel Høgh Hansen, forestillede sig det: enkelt, rent og imponerende. I venstre side ligger den ene af havnens daværende bugserbåde "Hermes", og i højre side et af de utallige, mindre fragtskibe, som anløb Århus.

Bygningen for enden af Slippen

Ja, anlæggelsen af Sydhavnen var en stor ting. Det var fokus i havnen, der flyttede. Og hvad var mere naturligt, end at det mest synlige symbol på havnen flyttede derhen, hvor fokus var? Derfor mente Axel Høgh Hansen, at havnens nye, smukke administrationsbygning skulle opføres netop der, hvor den ville tage sig bedst ud i det nye store byggeri. Kom man ad søvejen og havde officielt ærinde ved havnen, gik turen først ad de brede bassiner 4 og 3, der på begge sider var omkranset af moderne losseanlæg, kraner og pakhuse ad Slippen til, hvor man for enden skuede denne nyklassicistiske perle, der i al sin enkelthed formåede at rumme alle nyklassicismens bestræbelser på klarhed, logik og kunstnerisk sammenhæng. Slippen var der. Bygningen komplementerede den, så man skulle tro, at det fra starten havde været planen, at den ene skulle ligge i forlængelse af den anden.

Bygningen var færdig i 1919. I 1923 flyttede størstedelen af havnens administration der til fra byens gamle toldkammer i Havnegade, der siden 1898 havde tjent havnen som administrationsbygning. En del af administrationen blev dog tilbage i den gamle bygning. Men udviklingen på havnen gik så stærkt, at knapt var man færdig med Sydhavnen, før end man begyndte at bygge i Nordhavnen.

Atter flyttede fokus – og administrationen med den. I 1930'erne flyttede størstedelen af de administrative funktioner tilbage, hvorfor byen i en årrække havde både en sydlig og en nordlig administrationsbygning.

Den sydlige administrationsbygning og dens samspil med Slippen og Sydhavnen var tænkt som en vision, men det blev en vision, der aldrig fik lov til at udfolde sig helt. Et helt håndgribeligt udtryk for dette var bygningen selv. Den var planlagt meget større som et



Slippen var færdig i 1908. Vanddybden var 7 meter, men det var tilstrækkeligt til skibe som disse. Bassinet var et attraktivt sted. Her blev bl.a. losset kul og oliefrø til Aarhus Oliefabrik, der allerede dengang havde produktion af olieprodukter på havnen.

firfløjet byggeri. Men den fik aldrig mere end de to fløje, man kan se den dag i dag.

Aarhus Olie etablerede siloanlæg

Det kunne nok være, at havnen udvidede, og fokus og administration flyttede omkring, men i den nye havn og i området omkring Slippen var der flere virksomheder, der byggede, som skulle de blive liggende der for evigt. Allerede 1915 til 1918 opførte Aarhus Oliefabrik et anlæg på Vestre Slipkaj, det der i dag hedder Celebesvej. I 1928 udvidede de med et stort siloanlæg lidt længere ude. Her kom skibe fra hele verden til Slippen for at losse deres dyrebare last af nødder, der efter endt forarbejdning blev pumpet ud i verdensøkonomien igen. Andre virksomheder byggede til i Sydhavnen. Ganske imponerende og topmoderne byggerier blev det til.

Rekreative formål blev der dog også plads til i og omkring Slippen. I forbindelse med anlæggelsen havde man droppet den del af planerne, der indebar en fiskeri- og lystbådehavn. Indtil disse havneområder blev etableret med havneudvidelserne i 1930'erne, var denne type fartøjer henvist til de steder i havnen, hvor der var plads til dem. For lystfartøjerne betød det primært å-mundingen og Slippen.

Mere lystpræget end disse tilfældige oaser var dog de arrangementer, der også blev plads til i Sydhavnen. Som når Aarhus Studenter Roklub fra 1949 og frem afholdt kaproninger med Københavns Universitet. Sponsoreret af Politiken og Aarhus Stiftstidende roede man fra den lange ydermole til bunden af Slippen. Ifølge klubben selv var der

jævnligt over 10.000 tilskuere, der kom for at overvære konkurrencerne og de vandsski-show mv., der akkompagnerede dem.

Slut med Slippen

I nyere tid er Slippen vel nok mest kendt som et fordømt godt sted at fiske. Nu er fiskeri på Århus havn jo godt nok forbudt, men når nu Slippen snart er væk, kan man vel dårligt klandres for at opfordre til en ulovlighed, når man påpeger dette forhold, der er kendt viden om i hele Jylland.

Der er ikke så meget mere at sige om Slippen. Ikke hvis man skal gøre det kort. Som et hvert andet areal på havnen har dets funktion skiftet flere gange, alt efter havnens udvikling og behov. Og på den måde har også den bidraget til den fleksibilitet, der

præger havnen. Men også byens brug af Slippen har tilpasset sig tiderne.

Slippen er endnu det der "lille underlige smalle sted i bunden af havnen". Men ser man på Axel Høeg Hansens smukke bygning og den måde, han har fået den til at spille sammen med Slippen på, kunne man i bagklogskabens lys alligevel fristes til at bringe den anden definition af ordet slip i spil. Den med pausen, opholdet. Bygningen, som den ligger perfekt der for enden af Slippen, bi-bringer havnen og havnens arkitektur noget monumentalt, noget eftertænksomt. Noget, der kan formane til en lille eftertænksom pause. Et slip i det hårde arbejde. En lille luksus fra dengang, hvor der stadig var tid til sådan noget...

Hans Jørgen Hansen



 **Safmarine** Your preferred carrier to Africa, East Coast South America, Middle East and Intereuropean

Safmarine Container Lines
C/O Thor Jørgensen A/S
Østhavnsvej 37, Box 438
8100 Aarhus C
Phone 89 31 62 00
Fax 89 31 62 10

www.safmarine.com